C/2024/6832

2024.11.29.

A TANÁCS AJÁNLÁSA

(2024. október 21.)

Szlovákia gazdaság-, költségvetési, foglalkoztatás- és strukturális politikájáról

(C/2024/6832)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről, valamint az 1466/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2024. április 29-i (EU) 2024/1263 európai parlamenti és tanácsi rendeletre [1] és különösen annak 3. cikke (3) bekezdésére,

tekintettel a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló, 2011. november 16-i 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre [2] és különösen annak 6. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

(1) Az (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet [3], amely létrehozta a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt (a továbbiakban: az Eszköz), 2021. február 19-én lépett hatályba. Az Eszköz reformok és beruházások végrehajtásához nyújt pénzügyi támogatást a tagállamoknak, az Unió által finanszírozott fiskális impulzust biztosítva. A gazdaságpolitikai koordináció európai szemeszterének prioritásaival összhangban az Eszköz segít elérni a gazdasági és társadalmi helyreállítást, valamint végrehajtani a fenntartható reformokat és beruházásokat, különösen a zöld és a digitális átállás előmozdítását, valamint a tagállamok gazdaságának reziliensebbé tételét szolgáló reformokat és beruházásokat. Közép- és hosszú távon szintén segít megerősíteni az államháztartás helyzetét, valamint fellendíteni a növekedést és a munkahelyteremtést, javítani az Unión belüli területi kohéziót, és támogatni a szociális jogok európai pillérének folytatódó végrehajtását.

(2) A 2023. február 27-én elfogadott (EU) 2023/435 európai parlamenti és tanácsi rendelet [4] (a továbbiakban: REPowerEU-rendelet) célja fokozatosan megszüntetni az Unió függőségét az orosz fosszilistüzelőanyag-behozataltól. Ez segítene elérni az energiabiztonságot és diverzifikálni az Unió energiaellátását, növelve ugyanakkor a megújuló energiaforrások elterjedését, az energiatárolási kapacitásokat és az energiahatékonyságot. Szlovákia új REPowerEU-

[1] HL L, 2024/1263, 2024.4.30., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
[2] HL L 306, 2011.11.23., 25. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
[3] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
[4] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/435 rendelete (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az (EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról (HL L 63., 2023.2.28., 1. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

fejezettel egészítette ki a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét olyan kulcsfontosságú reformok és beruházások finanszírozása érdekében, amelyek segíteni fogják a REPowerEU célkitűzéseinek elérését.

(3) 2023. március 16-án a Bizottság kiadta „Az EU hosszú távú versenyképessége: előretekintés a 2030 utáni időszakra” című közleményt annak érdekében, hogy megalapozza a szakpolitikai döntéseket, és megteremtse a növekedés fokozásához szükséges keretfeltételeket. A közlemény kilenc egymást kölcsönösen megerősítő tényező tekintetében határozza meg a versenyképesség keretfeltételeit. Az említett tényezők közül a magántőkéhez való hozzáférés, a kutatás és innováció, az oktatás és a készségek, valamint a működő egységes piac emelkedik ki a reformok és a beruházások alapvető szakpolitikai prioritásaiként a jelenlegi termelékenységi kihívások kezelése, valamint az Unió és tagállamai hosszú távú versenyképességének fokozása céljából. 2024. február 14-én a Bizottság kiadta „Az egységes piac aktuális helyzete: az egységes piacról és a versenyképességről szóló 2024. évi éves jelentés” című közleményt. Az említett közlemény részletesen ismerteti az európai egységes piac versenyképességi erősségeit és kihívásait, a beazonosított kilenc versenyképességi tényező szerint követve az éves fejleményeket.

(4) 2023. november 21-én a Bizottság elfogadta a 2024. évi éves fenntartható növekedési jelentést, megadva a gazdaságpolitikai koordináció 2024. évi európai szemeszterének startját. 2024. március 22-én az Európai Tanács jóváhagyta a 2024. évi éves fenntartható növekedési jelentés prioritásait, amelyek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenziója köré összpontosulnak. 2023. november 21-én a Bizottság – az 1176/2011/EU rendelet alapján – elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült 2024. évi jelentést is, amelyben Szlovákiát azon tagállamok egyikeként azonosította, amelyeket érinthet az egyensúlyhiány, vagy fennáll ennek kockázata, és amelyek tekintetében részletes felülvizsgálatra volna szükség. 2024. január 16-án a Bizottság elfogadta a Szlovákia 2024. évi költségvetésiterv-javaslatára vonatkozó véleményt. A Bizottság az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást is elfogadott és a 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentésre vonatkozó javaslatot, amely elemzi a foglalkoztatási iránymutatások és a szociális jogok európai pillérében foglalt elvek végrehajtását. A Tanács 2024. április 12-én elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlást ([5]) (a továbbiakban: az euroövezetről szóló, 2024. évi ajánlás) és 2024. március 11-én az együttes foglalkoztatási jelentést.

(5) 2024. április 30-án hatályba lépett az Unió új gazdasági kormányzási kerete. A keret magában foglalja a gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről szóló, új (EU) 2024/1263 rendeletet, a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról szóló, módosított 1467/97/EK tanácsi rendeletet ([6]) és a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló, módosított 2011/85/EU irányelvet ([7]) is. Az új gazdasági kormányzási keret célkitűzései: reformok és beruházások végrehajtásával előmozdítani a rendezett és fenntartható államháztartást, a fenntartható és inkluzív növekedést, valamint a rezilienciát, továbbá megelőzni a túlzott költségvetési hiányt. Az új gazdasági kormányzási keret előmozdítja a nemzeti felelősségvállalást is, és fokozott hangsúlyt helyez a középtávra, hatékonyabb és következetesebb végrehajtással kombinálva mindezt. Minden egyes tagállamnak nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervet kell benyújtania a Tanácsnak és a Bizottságnak. A nemzeti középtávú költségvetési-strukturális terv a tagállam költségvetési, reform- és beruházási kötelezettségvállalásait tartalmazza, a nemzeti törvényhozási ciklus rendes hosszától függően, 4 vagy 5 éves tervezési időhorizontra vonatkozóan. A nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervekben foglalt nettó kiadási ([8]) pályának meg kell felelnie az (EU) 2024/1263 rendelet követelményeinek, többek között azon követelményeknek, hogy az államadósságot a kiigazítási időszak végére megalapozottan csökkenő pályára kell állítani, vagy ilyen pályán kell tartani, vagy annak a bruttó hazai termék (GDP) 60 %-a alatti prudens szinten kell maradnia, továbbá az államháztartási hiányt középtávon a Szerződés által a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alá kell csökkenteni, illetve az alatt kell tartani. Amennyiben egy tagállam elkötelezi magát az (EU) 2024/1263 rendeletben meghatározott kritériumoknak megfelelő releváns reformok és beruházások mellett, a kiigazítási időszak legfeljebb három évvel meghosszabbítható. Az említett nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervek elkészítésének támogatása céljából a Bizottság 2024. június 21-én iránymutatást tett közzé a tagállamok által a nemzeti középtávú költségvetési-strukturális terveikben és az elért eredményekről szóló éves jelentéseikben nyújtandó információkra vonatkozóan. Az (EU) 2024/1263 rendelet 5. és 36. cikkének megfelelően a Bizottság – adott esetben – referenciapályát és technikai információkat továbbított a tagállamok számára. A tagállamoknak 2024. szeptember 20-ig kell benyújtaniuk nemzeti középtávú költségvetési-strukturális

([5]) A Tanács ajánlása (2024. április 12.) az euroövezet gazdaságpolitikájáról (HL C, C/2024/2807, 2024.4.23., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) A Tanács 1467/97/EK rendelete (1997. július 7.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról (HL L 209., 1997.8.2., 6. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) A Tanács 2011/85/EU irányelve (2011. november 8.) a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről (HL L 306., 2011.11.23., 41. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Az (EU) 2024/1263 rendelet 2. cikkének 2. pontjában meghatározott „nettó kiadás”: i. a kamatkiadások, ii. a diszkrecionális bevételi intézkedések, iii. az uniós alapokból származó bevételek által teljes mértékben fedezett, uniós programokkal kapcsolatos kiadások, iv. az Unió által finanszírozott programok társfinanszírozásával kapcsolatos nemzeti kiadások, v. a munkanélküli ellátásokra fordított kiadások ciklikus elemei, valamint vi. az egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések nélkül számított kormányzati kiadás.

terveiket, kivéve, ha a tagállam és a Bizottság megállapodik a határidő észszerű időtartammal történő meghosszabbításáról. A tagállamok – a nemzeti jogi keretükkel összhangban – megvitathatják a középtávúterv-tervezetüket a nemzeti parlamentjükkel, felkérhetik a független költségvetési intézményeket véleménynyilvánításra, valamint konzultációt folytathatnak a szociális partnerekkel és más nemzeti érdekelt felekkel.

(6) 2024-ben a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere továbbra is az Eszköz végrehajtásával összhangban alakul. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek teljes körű végrehajtása továbbra is elengedhetetlen az európai szemeszter szerinti szakpolitikai prioritások teljesítéséhez, mivel a tervek segítenek hatékonyan kezelni az elmúlt években kiadott releváns országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívások összességét vagy jelentős részét. A 2019., 2020., 2022. és 2023. évi országspecifikus ajánlások ugyanolyan relevánsak maradnak az (EU) 2021/241 rendelet 14., 18. és 21. cikkével összhangban felülvizsgált, aktualizált vagy módosított helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tekintetében is.

(7) 2021. április 29-én Szlovákia – az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (1) bekezdésével összhangban – benyújtotta nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét a Bizottsághoz. Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke értelmében a Bizottság – az említett rendelet V. mellékletében foglalt értékelési iránymutatásokkal összhangban – értékelte a helyreállítási és rezilienciaépítési terv relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát és következetességét. 2021. július 13-án a Tanács elfogadta a Szlovákia helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló végrehajtási határozatát ([9]), amelyet az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (2) bekezdése alapján 2023. július 14-én módosítottak a vissza nem térítendő pénzügyi támogatásra vonatkozó maximális pénzügyi hozzájárulás aktualizálása, valamint a REPowerEU-fejezet beillesztése céljából ([10]). A részletek folyósításának feltétele, hogy a Bizottság – az (EU) 2021/241 rendelet 24. cikkének (5) bekezdésével összhangban – határozatot fogadjon el, amely megállapítja, hogy Szlovákia kielégítően teljesítette a tanácsi végrehajtási határozatban meghatározott releváns mérföldköveket és célokat. A kielégítő teljesítés előfeltétele, hogy a korábbi mérföldkövek és célok terén ne következzen be visszalépés.

(8) Szlovákia 2024. április 24-én benyújtotta 2024. évi nemzeti reformprogramját és 2024. évi stabilitási programját, összhangban az 1466/97/EK tanácsi rendelet ([11]) 4. cikkének (1) bekezdésével. Az (EU) 2021/241 rendelet 27. cikkével összhangban a 2024. évi nemzeti reformprogram Szlovákiának a helyreállítási és rezilienciaépítési terv megvalósítása terén tett előrehaladásról szóló, félévenkénti jelentését is tükrözi.

(9) 2024. június 19-én a Bizottság közzétette a Szlovákiára vonatkozó, 2024. évi országjelentést. Ebben értékelte a Tanács által 2019 és 2023 között elfogadott releváns országspecifikus ajánlások végrehajtása terén Szlovákia által elért eredményeket, és számba vette a helyreállítási és rezilienciaépítési terv Szlovákia általi végrehajtását. Az említett elemzés alapján az országjelentés hiányosságokat azonosított a helyreállítási és rezilienciaépítési terv által nem vagy csak részben kezelt kihívásokat illetően, valamint újonnan felmerült és kialakulóban lévő kihívásokat. A jelentés szintén értékelte a Szlovákia által a szociális jogok európai pillérének végrehajtása és a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok elérése, valamint az Egyesült Nemzetek fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása terén elért eredményeket.

(10) A Bizottság – az 1176/2011/EU rendelet 5. cikke alapján – Szlovákia vonatkozásában részletes felülvizsgálatot végzett. A Bizottság szolgálatai által az említett rendelet alkalmazásával összefüggésben Szlovákia makrogazdasági sebezhetőségeire vonatkozóan végzett értékelés főbb megállapításait 2024 márciusában tették közzé. 2024. június 19-én a Bizottság megállapította, hogy Szlovákiában makrogazdasági egyensúlyhiány áll fenn. Szlovákia különösen a költség-versenyképességgel, a külső egyenleggel, a lakáspiaccal és a háztartások adósságállományával kapcsolatos sebezhetőségekkel szembesül, amelyek – némi közelmúltbeli javulás ellenére – továbbra is fennállnak, és szakpolitikai intézkedésekre nem került sor. Szlovákia vonatkozásában a Bizottság 2023-ban részletes felülvizsgálatot végzett, és megállapította, hogy a sebezhetőségek középtávon várhatóan enyhülni fognak, így nem vezetnek makrogazdasági egyensúlyhiányhoz. Az említett sebezhetőségek enyhültek ugyan, de nem olyan gyorsan, mint ahogy azt egy évvel ezelőtt várták. Úgy tűnik továbbá, hogy a javulások ciklikusak: a strukturális sebezhetőségek meggyökeresedni látszanak, miközben a szakpolitikai intézkedések elmaradtak. A folyó fizetési mérleg jelentős hiánya tavaly csökkent, de várhatóan erősen negatív tartományban marad, ami a jelentősen negatív nettó nemzetközi befektetési pozíció tartóssá válásához vezet. A maginfláció a vártnál tartósabbnak bizonyult, és az euroövezeti átlagnál magasabb maradt, miközben a fajlagos munkaerőköltség növekedése továbbra is nagyobb mértékű, mint a kereskedelmi partnerek többségénél. Az említett ár- és költségnyomás várhatóan sem idén, sem jövőre nem fog jelentősen enyhülni, ami akadályozhatja a versenyképesség és a külkereskedelmi mérleg javulását. A háztartások hitelfelvétele az évek során jelentősen nőtt, és a jelzáloghitelek visszaesése közepette 2023-ban

([9]) ST 10156/21; ST 10156/21 ADD 1.

([10]) A Tanács végrehajtási határozata (2023. július 14.) a Szlovákia helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló, 2021. július 13-i végrehajtási határozat módosításáról (ST 11205/23 INIT; ST 11205/23 ADD 1).

([11]) A Tanács 1466/97/EK rendelete (1997. július 7.) a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról (HL L 209., 1997.8.2., 1. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

lelassult. A lakásárak csökkentek, de még mindig kissé túlértékeltek, és várhatóan ismét emelkedni fognak, mivel a lakáskínálat továbbra is korlátozott. A lakáskeresletet olyan szakpolitikai beavatkozások támogatják, mint például a nemrégiben elfogadott jelzáloghitel-támogatások, amelyek akadályozzák a monetáris politika transzmisszióját és költségvetési szempontból költségesek. A költségvetési kiigazítás késedelmet szenvedett, és az előrejelzések szerint a magas államháztartási hiány idén tovább romlik, míg a GDP-arányos államadósság-ráta 2024-ben és 2025-ben a támogató GDP-növekedés ellenére várhatóan emelkedni fog, ami felfelé ható nyomást gyakorol a belső keresletre. Összességében a szakpolitikai intézkedések nem voltak elegendőek az azonosított sebezhetőségek kezelésére, ami hozzájárult azok tartóssá válásához. A költségvetési kiigazítás hozzájárulna a maginfláció csökkentéséhez és a külső pozíció megerősítéséhez, valamint az államadósság növekedésének megfékezéséhez; a túlzotthiány-eljárás megindításának kell alátámasztania egy ilyen kiigazítást. Intézkedésre van szükség az áralapú és a nem áralapú versenyképesség javítása, valamint a lakáspiaccal és a háztartások adósságfelhalmozásával kapcsolatos kockázatok csökkentése érdekében is, többek között egy működő bérleti piac kialakításával.

(11) Az Eurostat által hitelesített adatok szerint Szlovákia GDP-arányos államháztartási hiánya a 2022. évi 1,7 %-ról 2023-ban 4,9 %-ra nőtt, míg a GDP-arányos államadósság a 2022. év végi 57,7 %-ról 2023 végén 56,0 %-ra csökkent. A „2024. évi költségvetés-politikai iránymutatás" című, 2023. március 8-i bizottsági közleményben foglalt bejelentésnek megfelelően a Bizottság – a 2023. évi tényadatok alapján – a meglévő jogi rendelkezésekkel összhangban megteszi az első lépést a hiányalapú túlzotthiány-eljárás 2024 tavaszán történő megindítása céljából. 2024. június 19-én a Bizottság a Szerződés 126. cikkének (3) bekezdése szerinti jelentést adott ki. Az említett jelentés értékelte Szlovákia költségvetési helyzetét, mivel az államháztartási hiány 2023-ban meghaladta a Szerződés által a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaértéket. A jelentés arra a következtetésre jutott, hogy – az említett értékelés fényében és a Gazdasági és Pénzügyi Bizottságnak a Szerződés 126. cikkének (4) bekezdése alapján kifejezett véleménye mérlegelését követően – a Bizottság 2024 júliusában Szlovákiára vonatkozóan a túlzotthiány-eljárás megindítását szándékozik javasolni, arra téve javaslatot, hogy a Tanács – a Szerződés 126. cikke (6) bekezdése alapján – fogadjon el határozatot a túlzotthiány-helyzet szlovákiai fennállásának megállapításáról.

(12) A Tanács 2022. július 12-én azt ajánlotta ([12]), hogy Szlovákia 2023-ban hozzon intézkedést a prudens költségvetési politika biztosítása érdekében, különösen azáltal, hogy a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások növekedését a potenciális kibocsátás középtávú növekedése alatt tartja ([13]), figyelembe véve az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknek nyújtott ideiglenes és célzott támogatás fenntartását. Ugyanakkor a Tanács azt ajánlotta, hogy Szlovákia álljon készen a folyó kiadásoknak a változó helyzethez történő kiigazítására. A Tanács azt is ajánlotta, hogy Szlovákia bővítse a zöld és a digitális átállásra, valamint a REPowerEU kezdeményezés figyelembevételével az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat, többek között az Eszköz és más uniós források felhasználásával. A Bizottság becslései szerint 2023-ban a költségvetési irányvonal ([14]) expanzív volt – a GDP 6,1 %-ának felelt meg –, magas inflációs környezetben. A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások 2023. évi növekedése a GDP 3,8 %-ának megfelelő expanzív hatást gyakorolt a költségvetési irányvonalra. A kiadásoknál figyelembe vették az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak nyújtott célzott szükséghelyzeti támogatási intézkedések költségének a GDP 0,2 %-ával történt csökkenését, továbbá a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyeknek nyújtott ideiglenes védelem költségeinek a GDP 0,1 %-ával történt csökkenését. A nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások középtávú potenciális kibocsátásnövekedés mértékét meghaladó expanzív hatása tehát nem az energiaárak emelkedésének leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknek nyújtott célzott szükséghelyzeti támogatásnak tudható be. A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások expanzív növekedését a nem célzott szükséghelyzeti energiaügyi intézkedések, a közszférabeli bérek és a szociális ellátások tartós emelése, a magasabb egészségügyi kiadások, valamint egyes áruk hozzáadottértékadó- (héa-)mértékének csökkentése magyarázzák. Összességében a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások 2023. évi növekedése nem volt összhangban a 2022. július 12-i tanácsi ajánlással. Az Eszköz és más uniós alapok keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatások által finanszírozott kiadások 2023-ban a GDP 3,2 %-át tették ki. A nemzeti finanszírozású beruházások 2023-ban a GDP 3,2 %-át tették ki, ami 2022-höz képest 0,8 százalékpontos növekedést jelent. Szlovákia addicionális beruházásokat finanszírozott az Eszközből és más uniós alapokból. Szlovákia a zöld és a digitális átállásra, valamint az energiabiztonságra – például

([12]) A Tanács ajánlása (2022. július 12.) Szlovákia 2022. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Szlovákia 2022. évi stabilitási programját (HL C 334., 2022.9.1., 205. o.).

([13]) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése alapján Szlovákia esetében a potenciális kibocsátás középtávú növekedése nominális értéken 2023-ban 12,4 %-ra tehető, a tízéves átlagos potenciális reálnövekedési ráta és a 2023. évi GDP-deflátor alapján.

([14]) A költségvetési irányvonal az államháztartás mögöttes költségvetési pozíciójában bekövetkezett éves változás mérőszáma. Mind a nemzeti finanszírozású, mind az uniós költségvetésből finanszírozott költségvetési politikákból eredő gazdasági impulzus értékelésére irányul. A költségvetési irányvonal i. a középtávú potenciális növekedés és ii. a diszkrecionális bevételi intézkedéseket nem tartalmazó elsődleges kiadások változása közötti különbözetként mérhető (és az elsődleges kiadások nem tartalmazzák a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes szükséghelyzeti intézkedéseket sem), de az elsődleges kiadások tartalmazzák az Eszköz és más uniós alapok keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatások (grants) által finanszírozott kiadásokat. A mutató negatív előjele expanzív, pozitív előjele pedig restriktív költségvetési politikát jelent.

az energia-infrastruktúrára, a kibocsátásmentes közlekedésre és az épületek energiahatékonyságának javítására – irányuló közberuházásokat finanszírozott. E közberuházásokat részben az Eszközből és más uniós alapokból finanszírozzák.

(13) A 2024. évi stabilitási programban a költségvetési előrejelzéseket alátámasztó makrogazdasági forgatókönyv 2024-ben 2,0 %-os és 2025-ben 3,1 %-os reál-GDP-növekedést prognosztizál, ugyanakkor a harmonizált fogyasztói árindexszel (HICP) mért inflációt 2024-ben 3,2 %-ra és 2025-ben 4,4 %-ra prognosztizálja. A GDP-arányos államháztartási hiány 2024-ben várhatóan 5,9 %-ra nő, és 2025-ben a GDP 5,4 %-ának megfelelő szintre csökken, míg a GDP-arányos államadósság 2024 végére várhatóan 58,6 %-ra és 2025 végére 59,8 %-ra nő. Az előrejelzések szerint 2025 után az államháztartási hiány 2026-ra fokozatosan a GDP 5,2 %-ára csökken, 2027-ben pedig a GDP 5,5 %-ára nő. Az államháztartási egyenleg tehát a tervek szerint a program időhorizontjában nem tér vissza a Szerződésben a GDP 3 %-ában meghatározott hiány-referenciaérték alatti szintre. Másrészről az előrejelzések szerint 2025 után a GDP-arányos államadósság 2026-ra a GDP 63,6 %-ára, 2027-ben pedig 67,8 %-ára nő.

(14) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a reál-GDP 2024-ben 2,2 %-kal és 2025-ben 2,9 %-kal nő, és a HICP-infláció 2024-ben 3,1 %-on és 2025-ben 3,6 %-on áll.

(15) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése 2024-re a GDP 5,9 %-ának megfelelő államháztartási hiányt prognosztizál, míg a GDP-arányos államadósság 2024 végére 58,5 %-ra nő. A hiány 2024. évi növekedése elsősorban a következőknek tulajdonítható: az energiaárak támogatását szolgáló hatályos intézkedések folytatása és új kiadásnövelő intézkedések, például a 13. havi nyugdíj tartós emelése, az egészségügyre fordított kiadások növelése, új idegenforgalmi és sportminisztérium létrehozása, az oktatási törvény módosítása, amely biztosítja a 3 évnél idősebb gyermekek számára az óvodai felvételhez való jogot, és javítja a sajátos nevelési igényű gyermekek jogait, valamint teljesítményalapú szerződések bevezetése az állami egyetemeken. A Bizottság becslései alapján a költségvetési irányvonal az előrejelzés szerint 2024-ben a GDP 1,4 %-ával szűkül.

(16) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint az Eszköz keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatásokkal (*grants*) finanszírozott kiadások nagysága 2024-ben várhatóan a GDP 1,2 %-a, szemben a 2023. évi 0,5 %-kal. Az Eszköz keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatásokkal finanszírozott kiadások magas színvonalú beruházásokat és termelékenységnövelő reformokat fognak lehetővé tenni anélkül, hogy közvetlen hatást gyakorolnának Szlovákia államháztartási egyenlegére vagy államadósságára.

(17) A Tanács 2023. július 14-én azt ajánlotta ([15]), hogy Szlovákia folytasson prudens költségvetés-politikát, különösen azáltal, hogy a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások ([16]) nominális növekedését 2024-ben legfeljebb 5,7 %-ra korlátozza. A 2023. évi költségvetésük végrehajtása és a 2024. évi költségvetésiterv-javaslatuk elkészítése során a tagállamoknak figyelembe kellett venniük azt, hogy a Bizottság – a 2023. évi tényadatok alapján – javasolni fogja a Tanácsnak a hiányalapú túlzotthiány-eljárások megindítását. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint Szlovákia nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadásai 2024-ben várhatóan 6,2 %-kal emelkednek, amely az ajánlott maximális növekedési ráta felett van. A nettó nemzeti finanszírozású elsődleges kiadások ajánlott maximális növekedési rátáját meghaladó többletkiadások 2024-ben a GDP 0,2 %-át teszik ki. Fennáll annak a kockázata, hogy ez nem fog teljes mértékben megfelelni a Tanács ajánlásában foglaltaknak.

(18) Ezen kívül a Tanács azt ajánlotta, hogy Szlovákia 2023–2024-ben a lehető leghamarabb vezesse ki a hatályban lévő szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket, és az így keletkező megtakarításokat fordítsa az államháztartási hiány csökkentésére. A Tanács továbbá azt ajánlotta, hogy ha az újbóli energiaár-emelkedések új vagy folytatódó támogatási intézkedéseket tesznek szükségessé, Szlovákiának biztosítania kell, hogy az ilyen támogatási intézkedések a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és vállalkozások védelmére irányuljanak, fiskálisan finanszírozhatóak legyenek, és megőrizzék az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedések nettó költségvetési költsége ([17]) a becslések szerint 2023-ban a GDP 2,1 %-át, valamint az előrejelzések szerint 2024-ben a 0,4 %-át és 2025-ben a 0,0 %-át teszi ki. Konkrétan, várhatóan 2024-ben is hatályban marad a lakossági gázárakra bevezetett árplafon. Ha a kapcsolódó megtakarításokat a tanácsi ajánlásnak megfelelően az államháztartási hiány csökkentésére használnák fel, az említett

([15]) A Tanács ajánlása (2023. július 14.) Szlovákia 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Szlovákia 2023. évi stabilitási programját (HL C 312., 2023.9.1., 233. o.).

([16]) A nettó elsődleges kiadások alatt a következők nélkül számított nemzeti finanszírozású kiadásokat értjük: i. diszkrecionális bevételi intézkedések, ii. kamatkiadások, iii. ciklikus munkanélküliségi kiadások, valamint iv. egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések.

([17]) A számadat az említett intézkedések éves költségvetési költségének szintjét mutatja, beleértve a bevételeket és kiadásokat, és adott esetben az energiaszolgáltatók váratlan nyereségére kivetett adókból származó bevételek nélkül.

előrejelzések 2024-ben a GDP 1,7 %-ának megfelelő költségvetési kiigazítást jelentenének, miközben a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások ([18]) az említett évben a GDP 0,2 %-ának megfelelő restriktív hatást gyakorolnak a költségvetési irányvonalra. Az előrejelzés szerint a szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket nem fogják 2023–2024-ben a lehető leghamarabb kivezetni. Fennáll annak a kockázata, hogy ez nem fog megfelelni a Tanács ajánlásában foglaltaknak. Emellett a kapcsolódó megtakarításokat az előrejelzés szerint nem használják fel teljes mértékben az államháztartási hiány csökkentésére. Fennáll annak a kockázata, hogy ez sem fog megfelelni a Tanács ajánlásában foglaltaknak. A kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és vállalkozások védelmére irányuló szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedések költségvetési terhe a becslések szerint 2024-ben a GDP 0,0 %-át teszi ki (2023-ban 0,0 %-ot).

(19) Emellett a Tanács azt is ajánlotta, hogy Szlovákia tartsa fenn a nemzeti finanszírozású közberuházások szintjét, és biztosítsa az Eszköz keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatások és az egyéb uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és a digitális átállás előmozdítása érdekében. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a nemzeti finanszírozású közberuházások a 2023. évi GDP-arányos 3,2 %-hoz képest 2024-ben a GDP 3,0 %-ára csökkennek. Ez a csökkenés az uniós strukturális alapok 2014–2020-as programozási időszakának végére vezethető vissza, amelyhez kapcsolódóan 2023-ig álltak rendelkezésre források. Emellett magyarázható azzal is, hogy egy katonaifelszerelés-szállítást 2025-ig elhalasztottak. Az említett addicionális tényezők figyelembevételével az értékelés szerint a 2024. évi közberuházások megfelelnek a Tanács ajánlásában foglaltaknak. Viszont az uniós forrásokból – ideértve az Eszköz keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatásokat is – finanszírozott közkiadások a 2023. évi GDP-arányos 3,2 %-hoz képest 2024-ben várhatóan a GDP 2,0 %-ára csökkennek. Ez a csökkenés az uniós strukturális alapok 2014–2020-as programozási időszakának végére vezethető vissza, amelyhez kapcsolódóan 2023-ig álltak rendelkezésre források.

(20) Az előrejelzés zárónapján ismert gazdaságpolitikai intézkedések alapján, és változatlan szakpolitikát feltételezve, a Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése 2025-ben a GDP 5,4 %-ának megfelelő államháztartási hiányt prognosztizál. A hiány 2025. évi csökkenése elsősorban arra vezethető vissza, hogy a magasabb infláció nyomán nőtt a nominális GDP, így emelkedett a bevételek szintje. A GDP-arányos államadósság 2025 végére várhatóan 59,9 %-ra nő. A prudens költségvetés-politikának hozzá kell járulnia a maginfláció csökkenéséhez, amely jóval meghaladja az euroövezeti átlagot és tartóssá válása esetén a versenyképesség romlásához vezethet, valamint hozzá kell járulnia a külső pozíció megerősítéséhez is.

(21) Szlovákia adórendszere számára előnyös lehet a növekedés szempontjából kedvezőbb adószerkezet, amely fellendíti a munkaerőpiaci részvételt, miközben előmozdítja a környezetvédelmet és a költségvetési fenntarthatóságot, valamint javítja a méltányosságot. Jelenleg a munkából származó jövedelemre kivetett, az összes adó százalékában kifejezett adók aránya 52,4 %-kal az ötödik legmagasabb az Unióban. Szlovákiában viszonylag magas az alacsonyabb keresetűek adóéke, ami visszatartja a munkaerőpiaci részvételt egy olyan környezetben, ahol a munkából származó adóztatása az uniós átlagnál kevésbé progresszív. Az állami bevételeket és a munkakörülményeket negatívan befolyásolja a munkavállalók és az önfoglalkoztatók között az adók, a társadalombiztosítási járulékok és a nem adójellegű kötelező befizetések terén fennálló jelentős különbség, ennek eredményeképpen az Unióban itt a legmagasabb a színlelt önfoglalkoztatók aránya. Szlovákiában a rendszeres ingatlanadóból származó bevételek elmaradnak az uniós bevételekhez képest; mindössze a GDP 0,4 %-át teszik ki, szemben a 1 %-os uniós átlaggal. Ez az eltérés Szlovákia területalapú adórendszeréből ered, amely a piaci érték helyett az ingatlan mérete alapján számítja ki az adókat, ami stagnáló adóbevételekhez vezetett, miközben a lakásárak az elmúlt években emelkedtek. A környezetvédelmi adózás területén Szlovákia 2022-ben figyelemreméltóan jól teljesített, meghaladva a környezetvédelmi adók uniós átlagát, mind a GDP-hez viszonyítva, mind a teljes adózás arányában. Ez azonban főként a jelentős adóalapból származó erőteljes energiaadó-bevételeknek volt köszönhető. Ezzel szemben a közlekedésre, a környezetszennyezésre és az erőforrásokra kivetett adókból származó bevételek elmaradtak az uniós átlagtól, ami „a szennyező fizet” elv alkalmazása megerősítésének lehetőségét mutatja. Az elmúlt években tapasztalt jelentős javulás ellenére a héa terén tapasztalható adóügyi megfelelési hiányosságok továbbra is meghaladják az uniós átlagot. Ugyanakkor Szlovákia 2010 és 2021 között jelentősen csökkenteni tudta ennek mértékét a 2014 óta bevezetett valamennyi belföldi és Unión belüli tranzakcióra vonatkozó kötelező jelentéstételnek, valamint a fordított adózási mechanizmus szélesebb körű alkalmazásának köszönhetően. Az adó-, társadalombiztosításijárulék- és nem adójellegű kötelező fizetési rendszerek észszerűsítésére irányuló intézkedések, valamint az adminisztratív és megfelelési költségek csökkentésére irányuló intézkedések növelhetik az állami bevételeket és támogathatják a költségvetési fenntarthatóságot. Az elmúlt években Szlovákia számos nem célzott intézkedést fogadott el, amelyek negatív hatással lehetnek például az ingatlanárakra és az árversenyképességre, ami szintén tisztességtelen erőforrás-elosztáshoz vezetett. Emellett a költségvetési eljárás meglévő kiadási felülvizsgálatának elégtelen végrehajtása megakadályozza az olyan azonosított megtakarítások megvalósítását, amelyek az államháztartás javát szolgálhatnák. Ezenfelül az adóhatóság digitalizációjának további javítása –

([18]) E hatás, amely a nominális GDP arányaként fejezhető ki, az elsődleges államháztartási kiadások változásának és a középtávú (tízéves) átlagos potenciális nominális GDP-növekedésnek az összevetéséből adódik, ahol az elsődleges államháztartási kiadások nem tartalmazzák i. a diszkrecionális bevételi intézkedések járulékos költségvetési hatását, ii. az egyszeri kiadásokat, iii. a ciklikus munkanélküliségi kiadásokat, valamint iv. a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és más uniós alapok vissza nem térítendő támogatásaiból finanszírozott kiadásokat.

különösen az elektronikus számlázás és az előre kitöltött adóbevallások területén – hozzájárulhat az adórendszer hiányosságainak további csökkentéséhez, az adóügyi megfelelés megkönnyítéséhez és költségeinek csökkentéséhez.

(22) Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke (3) bekezdésének b) pontjával és az említett rendelet V. mellékletének 2.2. kritériumával összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv 2026-ig végrehajtandó, egymást kölcsönösen erősítő reformok és beruházások széles körét tartalmazza. Az említett reformok és beruházások várhatóan segítenek kezelni a releváns országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívások mindegyikét vagy jelentős részét. E szoros időkereten belül Szlovákia hosszú távú versenyképességének a zöld és a digitális átállás révén történő fokozásához kulcsfontosságú gyorsan haladni a REPowerEU-fejezetet is tartalmazó helyreállítási és rezilienciaépítési terv eredményes végrehajtásával, biztosítva ugyanakkor a társadalmi méltányosságot. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt kötelezettségvállalások 2026 augusztusáig történő teljesítése szempontjából meghatározó jelentőséggel bír, hogy Szlovákia – a vonatkozó kihívások kezelésével – folytassa a reformok végrehajtását és felgyorsítsa a beruházásokat, miközben hatékony irányítási és stabil igazgatási kapacitást biztosít. Szlovákia különböző akadályokkal néz szembe a helyreállítási és rezilienciaépítési terv sikeres végrehajtása terén, és számos nagyberuházási projekt esetében fennáll a kockázata annak, hogy nem valósul meg. A beruházások végrehajtása lelassult, különösen az egészségügy, az épületek energetikai felújítása, az ipar dekarbonizációja, a természetvédelem és a vízgazdálkodás területén. Egyes folyamatban lévő reformok – például a tájtervezés területén – szintén nem a terveknek megfelelően haladnak előre, és további akadályokat jelenthetnek. A szlovák közigazgatás strukturálisan alacsony hatékonyságtól és a különböző kormányzati szinteken az összetett reformok és beruházások végrehajtásához szükséges közigazgatási kapacitás hiányától szenved. További kezelendő akadályok például a közbeszerzéshez és a hosszadalmas engedélyezési eljárásokhoz kapcsolódnak, amelyek jelentős késedelmeket okoznak. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv sikeres végrehajtásához alapvető fontosságú a helyi és regionális hatóságok, a szociális partnerek, a civil társadalom szereplői és más releváns érdekelt felek szisztematikus bevonása a széles körű felelősségvállalás biztosítása érdekében.

(23) A kohéziós politikai programok félidős felülvizsgálatának részeként Szlovákiának – az (EU) 2021/1060 európai parlamenti és tanácsi rendelet ([19]) 18. cikkével összhangban – 2025 márciusáig felül kell vizsgálnia az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+), a Kohéziós Alap és az Igazságos Átmenet Alap (IÁA) által támogatott programját, figyelembe véve többek között a 2024. évi országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívásokat, valamint a nemzeti energia- és klímatervét. Az említett felülvizsgálat képezi az alapját az egyes programokhoz nyújtott uniós finanszírozás végleges allokációjának. Szlovákia eredményeket ért el a kohéziós politikai programok és a szociális jogok európai pillérének végrehajtása terén, azonban tartósan fennáll és jelentős a fővárosi régió és a többi régió gazdasági és társadalmi fejlődésének egyenlőtlensége. Döntő fontosságú a kohéziós politikai programok végrehajtásának felgyorsítása és a programokban elfogadott prioritások végrehajtásának folytatása, amelyek továbbra is aktuálisak. Különösen fontos a helyi, regionális és nemzeti hatóságok közigazgatási kapacitásának megerősítése, valamint a partnerség és a felelősségvállalás javítása, többek között a civil társadalom érdekelt feleinek fokozottabb bevonása révén. Továbbra is erőfeszítéseket kell tenni a marginalizált roma közösségek társadalmi és gazdasági befogadásának erősítésére életkörülményeik javítása, a magas színvonalú, nem szegregált oktatáshoz és képzéshez való hozzáférés biztosítása, valamint munkaerőpiaci integrációjuk támogatása révén. Ezzel egyidejűleg be kell fejezni a tervezett ivóvíz- és szennyvízinfrastruktúra-beruházásokat. Ezenfelül a körforgásos gazdaságra, a hulladékgazdálkodásra, valamint a köz- és lakóépületek energiahatékonyságának növelésére irányuló tervezett beruházások kulcsfontosságúak a zöld átállás szempontjából. Hasonlóképpen elengedhetetlen, hogy további előrelépés történjen a megújuló energiaforrások fejlesztése és a gazdaság dekarbonizációja terén. A tartós munkanélküliség leküzdése érdekében meg kell erősíteni az aktív munkaerőpiaci szakpolitikákat. E tekintetben kulcsfontosságúak a hatékony átképzési és felnőttképzési rendszerek. Végezetül a 3 év alatti gyermekek minőségi és megfizethető kisgyermekkori nevelésének és gondozásának biztosítása elengedhetetlen a nemek közötti egyenlőség előmozdításához a munkaerőpiacon és a társadalomban.

(24) A kohéziós politikai program félidős felülvizsgálatával összefüggésben érdemes további figyelmet fordítani a természeti erőforrások fenntartható felhasználására irányuló beruházások fellendítésére, különösen az e területen az előző programozási időszakban elmaradt beruházások miatt. Szlovákia az (EU) 2024/795 európai parlamenti és

([19]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1060 rendelete (2021. június 24.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízumpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról (HL L 231., 2021.6.30., 159. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

tanácsi rendelettel ([20]) létrehozott Stratégiai Technológiák Európai Platformját is felhasználhatná az ipari átalakulás támogatására a digitális technológiák és a deep tech innováció, a tiszta és erőforrás-hatékony technológiák, valamint a biotechnológia területén.

(25) A helyreállítási és rezilienciaépítési terv és más uniós alapok által kezelt gazdasági és társadalmi kihívásokon felül Szlovákia számos további kihívással szembesül az igazságügyi és korrupcióellenes kerettel, a közbeszerzési eljárásokban az átláthatóság és a verseny hiányával, a munkaerőpiaccal, az alapkészségek elégtelen szintjével, a kisgyermekkori nevelésbe és gondozásba való bevonás hiányával és az abban való alacsony részvételi aránnyal, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással, a természeti erőforrások megőrzésével és a körforgásos gazdaság keretével kapcsolatban.

(26) A közelmúltbeli jogszabályi változások, különösen a büntető törvénykönyv módosításai és a különleges ügyészség felszámolása komoly aggályokat vetnek fel a szlovák igazságszolgáltatási és bűnüldözési rendszer függetlenségével és feddhetetlenségével kapcsolatban. Megfelelő biztosítékok hiányában az említett fejlemények azzal a veszéllyel járnak, hogy gyengítik a büntető igazságszolgáltatási rendszer kapacitását és a korrupció elleni küzdelem – beleértve a magas szinten elkövetett korrupciós és csalási ügyektől való elrettentés, azok felderítése és büntetőeljárás alá vonása – hatékonyságát. A helyzetet tovább ronthatja a korrupció elleni küzdelemre szakosodott rendőrség (NAKA) tervezett átszervezése. Emellett aggodalomra ad okot az is, hogy a Bírói Tanács több tagját hivatali idejük lejárta előtt nemrégiben elbocsátották, valamint a Bírói Tanács függetlenségét biztosító biztosítékok hiánya. Az említett fejlemények azzal a veszéllyel járnak, hogy rontják Szlovákia üzleti és szabályozási környezetét, és ezáltal versenyképességét.

(27) Szlovákiában a széttagolt irányítási rendszer és a különböző közigazgatási szintek közötti gyenge koordináció hátrányosan hat az üzleti környezetre és különösen az ország azon képességére, hogy hatékonyan végrehajtsa a szakpolitikákat és a beruházási projekteket. Emellett a minőségi közszolgáltatások nyújtása, valamint a helyi és regionális önkormányzatok pénzügyi függetlensége általában gyenge. Ez a gyorsított jogalkotási eljárások folyamatos alkalmazásával együtt a szabályozási keret kiszámíthatatlanságát eredményezi. Ugyanakkor, míg a helyreállítási és rezilienciaépítési terv a szlovákiai közbeszerzési eljárások egyszerűsítésére törekszik, továbbra is fennállnak a közbeszerzések átláthatóságának és versenyének hiányával kapcsolatos kihívások. Ezt jól példázza, hogy 2023-ban a közbeszerzési szerződések 33 %-át egyedüli ajánlattevőknek ítélték oda. Az említett kihívások következtében a közbeszerzéseket nem használják fel kellőképpen és stratégiailag megfelelően a fontos politikai célkitűzések előmozdítására, ami gátolja a zöld és a digitális átállás irányába tett előrelépést, és akadályozza Szlovákiát abban, hogy javítsa gazdasági potenciálját. A közbeszerzési keret közelmúltban javasolt módosításai és a stratégiai beruházásokra vonatkozó új jogszabályok tovább akadályozhatják a közbeszerzések átláthatóságát és a versenyt, és a megfelelő biztosítékok csökkentésének kockázatát hordozzák magukban, különösen a nagyszabású beruházások esetében.

(28) Szlovákiában a tanulók viszonylag nagy része nem ér el egy minimális szintet a matematikai, olvasási és természettudományos alapkészségek terén. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet 2022. évi nemzetközi tanulói teljesítménymérési programja szerint Szlovákia az alapkészségek terén legrosszabbul teljesítő országok közé tartozik: a diákok több mint 30 %-a alulteljesít a matematika és az olvasás terén, és csökken a legjobban teljesítők aránya, ami akadályozza az ország hosszú távú innovációs potenciálját és versenyképességét. Az eredmények azt mutatják továbbá, hogy a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű – többek között a marginalizált roma közösségekből származó – diákok esetében jelentős tanulmányi hiányosságok mutatkoznak; 62,6 %-uk nem szerez alapkészségeket matematikából. Ez összhangban van a szlovák oktatási rendszer szélesebb körű egyenlőtlenségeivel. A szlovák helyreállítási és rezilienciaépítési terv számos intézkedést tartalmaz az oktatás területén, de nem kellően célzott az alapkészségekkel rendelkező gyermekek arányának növelésére. A pedagógusok oktatása és képzése szempontjából előnyös lenne, ha nagyobb hangsúlyt fektetnének a tanulók alapkészségeinek fejlesztésére irányuló támogatásra. Emellett a tanári szakma nem elég vonzó a képzett munkaerő hiányának kezeléséhez, és javítani lehetne a tanárok oktatásának és képzésének minőségét, valamint növelni lehetne a tanítási asszisztensek, valamint a társaktól való tanulás és a mentorálási lehetőségek elérhetőségét. Nagy lehetőségek rejlenek továbbá a gyermekek kisgyermekkori nevelésbe és gondozásba való beiratkozásának növelésére azáltal, hogy növelik a kisgyermekkori nevelési és gondozási helyek elérhetőségét, és ösztönzik a szülők általi igénybevételüket. Míg a szlovák helyreállítási és rezilienciaépítési terv támogatja a 3 év feletti gyermekek beiratkozási arányának növelését, 2023-ban – az Eurostat adatai szerint ([21]) – a 3 év alatti gyermekek mindössze 1 %-a vett részt kisgyermekkori nevelésben és gondozásban, ami a legalacsonyabb beiratkozási arány az Unióban. A kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való részvétel növelése segít jobban felkészíteni a gyermekeket a készségek elsajátítására későbbi életük során, csökkenti a korai iskolaelhagyást, és elősegíti a szülők, különösen a nők munkaerőpiaci részvételét.

([20]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/795 rendelete (2024. február 29.) a Stratégiai Technológiák Európai Platformjának (STEP) létrehozásáról és a 2003/87/EK irányelv, valamint az (EU) 2021/1058, az (EU) 2021/1056, az (EU) 2021/1057, az 1303/2013/EU, a 223/2014/EU, az (EU) 2021/1060, az (EU) 2021/523, az (EU) 2021/695, az (EU) 2021/697 és az (EU) 2021/241 rendelet módosításáról (HL L 2024/795., 2024.2.29., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

([21]) EU-SILC felmérés.

(29) Szlovákia nettó szén-dioxid-eltávolítása az előrejelzések szerint jelentősen csökkenni fog a földhasználati, földhasználat-változtatási és erdőgazdálkodási ágazatban, ami azt jelzi, hogy az ország nem fogja teljesíteni az (EU) 2018/841 európai parlamenti és tanácsi rendeletben ([22]) 2030-ra kitűzött - 6 821 kt szén-dioxid-egyenértéknek megfelelő célt. Ez együtt jár azzal, hogy Szlovákiában az éghajlati kockázatok értékelése elégtelen, és az ország kihívásokkal néz szembe az éghajlati kockázatokkal kapcsolatos információk gyakorlati megoldásokba való átültetése terén. Annak érdekében, hogy az elkövetkező években megforduljon az említett tendencia, fontos lesz az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást célzó intézkedések előmozdítása, beleértve a természetalapú megoldásokat is, és azok integrálása a vonatkozó nemzeti szakpolitikákba, a természetvédelmi területek övezetbe sorolásának befejezése és a természeti erőforrások fenntartható használatának előmozdítása. Ugyanakkor további szakpolitikai intézkedésekre van szükség a körforgásos gazdaságra való átállás előmozdítása érdekében. Szlovákia esetében fennáll a kockázata annak, hogy nem teljesíti a települési szilárd hulladékra vonatkozó 2025-ös célt, amely tekintetében 2020-ban még mindig 19,2 százalékponttal maradt el a 2025-re kitűzött 55 %-os célértéktől, valamint a csomagolási hulladékra vonatkozó célt, amely tekintetében 2020-ban 5,3 százalékponttal maradt el a 2025-re vonatkozó 65 %-os célértéktől ([23]). Hasznos lenne, ha Szlovákia javítaná az erőforrás-termelő hulladékgazdálkodást, hogy visszaszorítsa a hulladéklerakókban való elhelyezést és növelje a települési és csomagolási hulladék újrafelhasználását, valamint a körforgásos anyagok ipari és építőipari felhasználását.

(30) Az euroövezeti tagállamok gazdaságai közötti szoros összefonódásokra és a gazdasági és monetáris unió működéséhez való együttes hozzájárulásukra tekintettel 2024-ben a Tanács azt ajánlotta, hogy az euroövezeti tagállamok tegyenek intézkedéseket – többek között helyreállítási és rezilienciaépítési terveik révén – az euroövezetről szóló, 2024. évi ajánlás végrehajtása érdekében. Szlovákia esetében az 1., 2., és 3. ajánlás hozzájárul az euroövezetről szóló, 2024. évi ajánlásban foglalt első, második, harmadik, negyedik és ötödik ajánlás végrehajtásához.

(31) A Bizottság részletes felülvizsgálatának és az egyensúlyhiány fennállására vonatkozó következtetéseinek fényében az 1176/2011/EU rendelet 6. cikke szerinti ajánlások tükröződnek az 1. és a 3. ajánlásban. Az 1. ajánlásban említett szakpolitikák hozzájárulnak a lakáspiachoz, a háztartások adósságállományához és a külső pozícióhoz kapcsolódó sebezhetőségek kezeléséhez. A 3. ajánlásban említett szakpolitikák hozzájárulnak a költség-versenyképességhez kapcsolódó sebezhetőségek kezeléséhez. Az 1. és a 3. ajánlás – a (30) preambulumbekezdéssel összhangban – egyaránt hozzájárul az egyensúlyhiányok kezeléséhez és az euroövezetről szóló 2024. évi ajánlásban szereplő ajánlások végrehajtásához,

AJÁNLJA, hogy Szlovákia 2024-ben és 2025-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. Kellő időben nyújtsa be a középtávú költségvetési-strukturális tervet. A megreformált Stabilitási és Növekedési Paktum követelményeivel összhangban 2025-ben korlátozza olyan mértékűre a nettó kiadások ([24]) növekedési rátáját, ami biztosítja többek között, hogy az államháztartási hiány a Szerződésben a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték felé csökkenjen, és az államadósság középtávon prudens szinten maradjon. Tegye hatékonyabbá az adószerkezetet, többek között a munkaerőpiacot hátráltató tényezők csökkentése, valamint a környezetvédelmi és a rendszeres ingatlanadó fokozottabb alkalmazása révén. Csökkentse a költséges kiadási intézkedéseket, többek között a kiadások felülvizsgálatának végrehajtása révén. Folytassa az adóügyi megfelelés megerősítését, többek között az adóigazgatás digitalizációjának fokozása révén. Csökkentse a háztartások adósságállományával kapcsolatos kockázatokat a lakáskínálat támogatása és a bérleti piac bővítése révén.

2. Gondoskodjon a hatékony irányításról, erősítse meg az uniós alapok kezeléséhez szükséges közigazgatási kapacitást, gyorsítsa fel a beruházásokat és tartsa fenn a reformok végrehajtásának lendületét. Kezelje a vonatkozó kihívásokat, lehetővé téve a REPowerEU-fejezetet is magában foglaló helyreállítási és rezilienciaépítési terv folyamatos, gyors és hatékony végrehajtását, biztosítva a reformok és beruházások 2026 augusztusáig történő befejezését. Gyorsítsa fel a kohéziós politikai programok végrehajtását. Az említett programok félidős felülvizsgálatával összefüggésben továbbra is koncentráljon az elfogadott prioritásokra, hozzon intézkedéseket a természeti erőforrások fenntartható felhasználására irányuló beruházások iránti igények jobb kezelése érdekében, figyelembe véve ugyanakkor a Stratégiai Technológiák Európai Platformja kezdeményezés által a versenyképesség javítására kínált lehetőségeket.

([22]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/841 rendelete (2018. május 30.) a földhasználathoz, a földhasználat-változtatáshoz és az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó üvegházhatásúgáz-kibocsátásnak és -elnyelésnek a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretbe történő beillesztéséről, valamint az 525/2013/EU rendelet és az 529/2013/EU határozat módosításáról (HL L 156., 2018.6.19., 1. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/841/oj).

([23]) EEA és ETC/CE (2022): *Early Warning Assessment Related to the 2025 Targets for Municipal and Packaging Waste* (Korai előrejelző értékelés a települési és csomagolási hulladékra vonatkozó 2025-ös célokkal kapcsolatban) (https://www.eea.europa.eu/publications/country-profiles-early-warning-assessments).

([24]) Az (EU) 2024/1263 rendelet 2. cikkének 2. pontja szerint a „nettó kiadás”: a kamatkiadások, a diszkrecionális bevételi intézkedések, az uniós alapokból származó bevételek által teljes mértékben fedezett, uniós programokkal kapcsolatos kiadások, az Unió által finanszírozott programok társfinanszírozásával kapcsolatos nemzeti kiadások, a munkanélküli ellátásokra fordított kiadások ciklikus elemei, valamint az egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések nélkül számított kormányzati kiadás.

3. Erősítse meg az igazságügyi és korrupcióellenes rendszer hatékonyságát, függetlenségét és integritását, többek között annak biztosításával, hogy megfelelő biztosítékok állnak rendelkezésre a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek hatékony felderítéséhez és büntetőeljárás alá vonásához. Javítsa a versenyképességet és a termelékenységet, többek között a közbeszerzési eljárásokban az átláthatóság és a verseny biztosítása révén, a jó irányítás előmozdítása és a közkiadások hatékonyságának javítása érdekében. Erősítse meg az alapkészségek oktatását, többek között a hátrányos helyzetű, például a marginalizált roma közösségekből származó gyermekek esetében, valamint növelje a 3 év alatti gyermekek megfizethető, magas színvonalú kisgyermekkori nevelésének és gondozásának elérhetőségét és igénybevételét. Erősítse meg az erőforrás-termelő hulladékgazdálkodást, a települési és csomagolási hulladék újrafelhasználását, valamint a természeti erőforrások megőrzését a természetalapú megoldások általános érvényesítése és a természetvédelmi területek övezetekbe sorolásának véglegesítése révén.

Kelt Luxembourgban, 2024. október 21-én.

a Tanács részéről

az elnök

NAGY I.